

LEERDEBAT

**#IEDEREEN
AANBOORD**

**Een
menswaardig
migratiebeleid
is mogelijk**

dinsdag
05.03.2024
19u

Universiteit Antwerpen
(aula S.R.004),
Rodestraat 14
2000 Antwerpen

Voor meer info contacteer hilde@orbitvzw.be

Verslag van het leerdebat 5/3/2024

Een menswaardig migratiebeleid is mogelijk

Thema 1: Opvang & Oriëntatie

Getuigenissen:

- **Inge De Mol werkt als perspectiefbegeleidster in de O&O van Gent.**

Er zijn drie functies in O&O: juristen, opvangmedewerkers en perspectiefbegeleiders. Het is belangrijk dat de verschillende functies goed met elkaar samenwerken.

Perspectiefbegeleiders denken mee over toekomstperspectief van mensen zonder wettig verblijf.

Juristen pluizen de juridische kant van de zaak uit en geven correcte informatie aan de mens in kwestie.

Opvangmedewerkers helpen om het samenwonen in de opvang goed te laten verlopen en zijn het dagelijkse aanspreekpunt.

De **mensen zelf** zijn actoren van hun toekomst, zij krijgen de **regierol** in handen.

Rust, ruimte en respect zijn de uitgangspunten van de O&O, dat is de basis van het project. Zonder rust, ruimte en respect lukt het niet.

Mensen zijn al lang dakloos voor ze bij O&O terechtkomen

Het project is belangrijk om zelfvertrouwen op te krikken, om mensen terug mens te laten zijn.

- **Bewoner O&O Nikolas**

Acht jaar geleden uit Iran vertrokken omwille van geloofsovertuiging

Nikolas was dakloos en was vaste klant bij het transithuis. Hij was erg gemotiveerd om aan zijn dossier te werken, maar psychische problemen en een alcoholverslaving maakten dat zeer moeilijk.

Dankzij de opvang en begeleiding in O&O De Blekerij en met behulp van een vrijwillige opname in de psychiatrie heeft hij hulp gekregen bij de psychische problemen en de verslaving.

Nikolas diende voordat hij in de opvang kwam al 4 asielaanvragen in, maar slaagde er nooit in om coherent zijn verhaal te vertellen.

Tijdens zijn verblijf in de O&O werd een nieuwe asielaanvraag ingediend. Nikolas kreeg de juiste omkadering en kreeg deze keer wel een positieve beslissing.

Nikolas heeft ondertussen documenten, maar het is heel moeilijk om nu een appartement te vinden. De woningnood maakt de doorstroom moeilijk

O&O is als een familie & zelf kunnen koken is een voordeel

- **Juriste Lisa Okladnicoff**

Mensen vluchten om allerlei redenen naar hier, maar worden onvoldoende geïnformeerd over de verschillende procedures. Vaak belanden ze in een procedure zonder dat ze dat weten. Ze hebben dan een interview om internationale bescherming te krijgen maar weten niets van de Conventie van Genève, ze weten niet welke elementen belangrijk zijn.

Juristen in O&O leren het verhaal van de persoon kennen en leggen de migratiewetgeving uit. Ze leggen ook negatieve beslissingen uit, zodat mensen begrijpen waarom bepaalde procedures niet lukken.

Van de 21 bewoners kregen 9 mensen een verblijfsrecht. Gemiddeld zijn de bewoners van de Blekerij 12 jaar in België.

Alle toekomstperspectieven, ook terugkeer, worden besproken.

Er moet meer worden ingezet op communicatie met organisaties in landen van herkomst. Ook middenveld en administraties moeten samenwerken.

Politici aan het woord

N-VA (Koen Metsu)

- Proficiat aan Nikolas, heel knappe getuigenis, blij dat het gelukt is.
- Er moet meer worden ingezet op ontradingscampagnes
- Er zijn terugkeerdiensten, maar die zijn weinig effectief
- Wie hier niet wettig verblijft moet het grondgebied verlaten

PVDA (Greet Daems)

- O&O is fantastisch en mag beleid worden. Moet beter gefinancierd worden
- Menselijke en economische kost van gesloten centra enorm
- O&O is humaner en duurzamer
- Juristen kunnen fouten in procedure ontdekken

Vooruit (Charlotte Coenen)

- Is trots op O&O want Vooruit heeft er hard voor gestreden
- Doelgroepen specifiek beleid is heel belangrijk. Migranten zijn geen amorfe massa dus aanpak op maat is nodig.
- We kunnen niet wegstappen

- Lang verblijf is niet voor iedereen een optie. Zonder terugkeerbeleid is er geen beleid.

Open VLD (Brent Usewils)

- Dossier moet vanaf begin asielaanvraag grondig bekeken worden.
- Mensen zonder wettig verblijf laten dolen is inhumain. Terugkeercentrum moet een optie zijn, maar moet op een humane manier.
- Je moet een leven kunnen opbouwen, maar wettig verblijf is daarvoor noodzakelijk.

Groen (Bogdan Vanden Berghe)

- Menswaardigheid mist nog te vaak in gesprekken over migratie
- In procedures lopen er soms nog zaken mis
- Nood aan versnelde en betere procedures
- Goed dat mensen in O&O open geest moeten hebben over hun toekomstperspectief

CD&V (Astrid Vandevelde)

- Hoopt op structurele financiering voor O&O projecten
- O&O is steeds voor een zeer beperkte doelgroep, over heel België wordt de individuele begeleiding van mensen zonder wettig verblijf gerealiseerd door de recent opgerichte ICAM-loketten
- Er zijn al 40 ICAM loketten. Daar wordt gekeken wat een negatieve beslissing juist betekend en wat de opties zijn voor verblijf/terugkeer. ICAM loketten zijn complementair aan O&O.
- Verschoot van gebrekkige begeleiding tijdens eerste procedures van Nikolas
- Nieuwe migratiewetboek is een stap vooruit.

Publiek

- Abdul Basit, Student aan KDG en zelf gevlucht uit Afghanistan, stelt de vraag: Hoe vrijwillig is 'vrijwillige' terugkeer?

Lisa (juriste) zegt dat contact met land van herkomst essentieel is. Op die manier kan aan toekomstperspectief in land van herkomst gewerkt worden. Maar gesprek aangaan over terugkeer is moeilijk.

Hilde (ORBIT) zegt dat mensen vroeg informeren belangrijk is. Bij lang verblijf is terugkeer moeilijker. Het hangt ook erg af van het land waaruit mensen gemigreerd zijn.

- Hoe snel kan O&O worden uitgerold?

De moderator zegt dat dat vrij snel kan afhankelijk van de lokale context. Mits een goede samenwerking kan een O&O op enkele maanden tijd gerealiseerd worden.

Thema 2: Kinderen zonder wettig verblijf en het recht op opvang en het recht op onderwijs en vorming voor volwassenen zonder wettig verblijf.

- **Ella Keuleneer, sociaal werker De Loodsen**

De Loodsen vangt al sinds 2009 vrouwen met kinderen zonder wettig verblijf op, vaak met een medische problematiek, in hun project de overzet.

Ze krijgen bijna dagelijks vragen van verschillende instanties voor opvang van mensen in schrijnende situaties. Ze moeten heel vaak opvang weigeren bij gebrek aan plaatsen. De vragen komen van OCMW, CAW, Ziekenhuizen, Kind en Gezin,...

Volgens het KB2004 hebben kinderen zonder wettig verblijf recht op opvang samen met hun ouders. Dat KB blijft echter dode letter doordat er alleen de focus gelegd wordt op terugkeer.

De Loodsen biedt lessen Nederlands aan, maar mensen zonder wettig verblijf mogen geen opleiding volgen in avondonderwijs. Dat is gestemd in het Vlaams Parlement

Kunnen werkingen zoals de Loodsen, die het KB2004 uitvoeren, structureel worden ondersteund?

Kan volwassenenonderwijs niet opnieuw worden opengesteld voor mensen zonder wettig verblijf?

Politici aan het woord

CD&V

- KB2004 word uitgevoerd in FITT-woningen, maar er is vrees voor terugkeer
- Procedure gezinshereniging als ouder van een minderjarige Belg heeft als voorwaarden het bewijs van identiteit, afstamming en de ouder moet de daadwerkelijke zorg dragen over het kind. Doorheen de procedure gezinshereniging als ouder van een Belgisch minderjarig kind kan worden gewerkt
- Astrid is ten persoonlijke titel voorstander van het openen van het volwassenenonderwijs voor mensen zonder wettig verblijf.

N-VA

- Beamt dat KB2004 wordt uitgevoerd. Verbod op opsluiting kinderen wordt ook gehandhaafd door de Vivaldi regering.
- Spreekt over Bébé-papier: mensen krijgen kinderen om gezinshereniging aan te kunnen vragen
- Is het erger om hier in illegaliteit te verblijven of terug te keren?
- Over het openstellen van volwassenenonderwijs wil dhr. Metsu zijn persoonlijke mening geven: alle tijd dat mensen gewoon zitten te wachten is verloren tijd, dus ja, wat hem betreft moeten onderwijs en vorming kunnen.

Open VLD

- Mensen op de radar houden is belangrijk
- Kinderen moeten kern van het beleid zijn, het beleid moet ten allen tijde het hoger belang van het kind respecteren.
- Voorstander van opleiding voor mensen in procedure. Laat optie tot toegang van mensen zonder wettig verblijf tot opleidingen in het midden.

Vooruit

- Evenwicht vinden tussen mensen begeleiden naar wettig verblijf en valse hoop geven is belangrijk
- Bij gezinshereniging taal al leren in land van herkomst

Groen

- Wettelijk recht, maar mensen vertrouwen FITT-woningen niet. O&O wordt wel vertrouwd
- Opleiding kunnen volgen voor mensen zonder wettig verblijf is evident

PVDA

- In de feiten hebben veel mensen met kinderen geen opvang

- Er moet geluisterd worden naar signalen uit het middenveld
- O&O kan een oplossing bieden
- Mensen zonder wettig verblijf hebben veel motivatie om te studeren en moeten hiertoe de kans krijgen

Publiek

- Hilde zegt dat steden vragende partij zijn voor O&O als alternatief op KB2004

Thema 3: Veilig klacht neerleggen

- **Jan Knockaert van FAIRWORK Belgium vzw**

Veel mensen zonder wettig verblijf moeten werken omdat ze anders geen inkomen hebben.

Mensen zonder wettig verblijf hebben dezelfde arbeidsrechten, maar worden onvoldoende afgedwongen

Zonder contract is er geen bewijs van arbeid

Bij arbeidsinspectie is de kans groot op bevel om grondgebied te verlaten. Daarom wordt geen klacht ingediend

De politie is verplicht om DVZ te informeren als persoon zonder wettig verblijf klacht indient.

Dat alles zorgt voor extreme kwetsbaarheid en zorgt er bovendien voor dat daders ongestraft blijven, wat de kans op nieuwe misdrijven verhoogt.

Rechten als slachtoffer zouden moeten kunnen worden afgedwongen zonder vrees voor terugkeer, de Europese slachtofferrichtlijn onderschrijft dit.

Er zijn ook economische voordelen want zwart werk betekent een verlies aan inkomsten voor de schatkist

Politici aan het woord

Open VLD

- Er moet in wetgeving worden opgenomen dat klacht indienen veilig kan gebeuren

Groen

- Bij regeringsvorming gepleit om werkende mensen zonder wettig verblijf te regulariseren
- Dat is in het voordeel voor de overheid, het land van herkomst (remittances) en de persoon zelf
- Voorstander van onafhankelijk meldpunt
- Wat is de rol van de vakbond?

PVDA

- Duidelijk wettelijk kader nodig voor regularisatie
- Bedrijven die uitbuiten moeten worden bestraft, slachtoffer moeten worden beschermd
- Klachten moeten op een veilige manier kunnen worden ingediend

Vooruit

- Veilig loket belangrijk voor mensen zonder wettig verblijf
- Mensen moeten worden ingelicht en geïnformeerd over hun rechten

- Termijn om nieuwe job te vinden voor arbeidsmigranten moet worden verlengd naar 12 maanden om onwettig verblijf te voorkomen

N-VA

- Is tegen zwart werk
- Stimuleren veilige loketten geen zwart werk?

CD&V

- Al stappen gezet: oa het KB2022 heeft Fairwork erkend om juridisch op te treden voor mensen zonder wettig verblijf
- Veilig loket belangrijke en nuttige aanbeveling van parlementair rapport. Bij oprichting ook werkafspraken maken met DVZ.
- Voor personen die aangifte doen bij de politie als slachtoffer, zal DVZ geen instructie geven tot vasthouding, tenzij gekend voor ernstige openbare orde-feiten.
- Er werden al afspraken gemaakt om betere informatieverstrekking richting arbeidsmigranten te verzekeren.

Publiek

Heeft men enig idee over aantal mensen zonder wettig verblijf in knelpuntberoepen?

- Jan zegt heel veel: Bouw, horeca, huishoud personeel... de lijst van knelpuntberoepen is zeer lang.

Hilde merkt op dat Fairwork Belgium niet structureel gefinancierd wordt en dat het dus onzeker is of de organisatie nog kan blijven bestaan. Nochtans wordt de goede werking en het belang van Fairwork door iedereen beaamd.

Thema 4: Hoorrecht van kinderen en jongeren in migratie/Wat met Afghaanse jongeren die geen internationale bescherming krijgen?

- **Griet Braeye is vrijwillige voogd van niet-begeleide minderjarigen en docente aan de Karel De Grote Hogeschool sociaal werk**

Het Hoger Belang van het Kind binnen de asielpcedure

Als voogd, maar ook als overheid moet het Hoger Belang van het Kind altijd de eerste bekommernis zijn (Kinderrechtenverdrag, Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vermelden en benadrukken dit hoger belang).

Unicef en UNHCR hebben 8 criteria opgesteld om het Hoger belang van het Kind af te toetsen. Ik merk dat die criteria bij de Minteh procedure grondig onderzocht worden en dat er sprake is van een samenwerking tussen jongere, voogd, dossierbehandelaar en ouders/netwerk.

De procedure VIB gaat deze criteria niet apart onderzoeken/bevragen en aanvaardt ook niet vaak informatie van derden over de criteria zorg en veiligheid/kwetsbaarheid van het kind/gezondheid/nood aan onderwijs. Integendeel extra aangebrachte informatie wordt vaak als onbetrouwbaar afgedaan, maar wordt door het CGVS dan ook niet verder onderzocht (vb attesten van artsen, psychologen, begeleiders, ...). Voorstellen om te telefoneren met ouders tijdens gehoren, uitgebreide rapporten en verslagen van begeleiding en voogden, artsen en therapeuten, ... kunnen een bijzonder relevante bijdragen leveren aan dit assessment.

Waarom kan het CGVS geen breder onderzoek voeren en de vernoemde criteria grondig en samen onderzoeken?

- Afghaanse (ex-) Niet Begeleide Minderjarigen met een weigeringsbeslissing.

Heel wat voogden delen met mij dezelfde zorg. Onze Afghaanse niet-begeleide minderjarigen die een weigering kregen van het CGVS en de RVV zitten, samen met heel wat volwassen Afghanen, in limbo.

Eens 18 jaar en zonder wettig verblijf, moeten zij België verlaten en hebben ze geen recht meer op opvang en ondersteuning. Los van de vraag of ze al dan niet recht hebben op bescherming, is er de feitelijkheid dat de terugkeerpartners geen vrijwillige terugkeer naar Afghanistan organiseren en dat een gedwongen terugkeer ook niet bestaat.

Op deze manier creëren we een grote groep nieuwe mensen zonder wettig verblijf die we veroordelen tot zwartwerk of criminaliteit om te kunnen overleven. Daarnaast zijn dit mensen waar we vaak al heel wat jaren in geïnvesteerd hebben via onderwijs en begeleiding en die een waardevolle bijdrage aan onze samenleving zouden kunnen en willen geven, maar die gezien hun verblijfsituatie dit niet mogen.

Hoe verantwoord en jullie deze aanpak & zijn er plannen om hier effectief voor een duurzame oplossing voor zowel maatschappij als mensen te gaan?

Politici aan het woord

CD&V

- Goede opleiding is essentieel voor hoorrecht
- Omdat we vaststellen dat weinig voogden gebruik maken van de specifieke beschermingsprocedure voor Niet-Begeleide Minderjarige Vreemdelingen, is in het Migratiewetboek voorzien dat ook DVZ ambtshalve deze beschermingsprocedure kan starten.
- IOM heeft bepaalde werkingen in Afghanistan geschrapt maar Fedasil begeleidt nog wel vrijwillige terugkeer naar Afghanistan. Terugkeer is mogelijk en gebeurt ook.

N-VA

- Fedasil is al 9.000 keer veroordeeld voor het niet opvangen van asielzoekers
- Dienst voogdij moet naar DVZ worden overgeheveld, weg van justitie

Vooruit

- Vooruit wil een minister van het kind
- Wilt een migratiedienst met specifieke koker voor kinderen
- Iemand moet specifiek voor kinderen verantwoordelijk zijn
- CGVS moet vertrouwd worden in hun oordeel over veilige en onveilige landen (niet aan politiek om dat te bepalen)

Open VLD

- Ik heb geen expertise in deze thematiek en denk dat beter is dat ik luister en leer.

PVDA

- Dienst voogdij heeft te weinig middelen en personeel
- Er moet een tijdelijk beschermingsrecht komen voor Afghanen zoals voor Oekraïners is gebeurd

Groen

- Er is een statuut voor Afghanen naar analogie met NL (buiten schuldregeling nvdr)
- Gegevens die voogden verzamelen moeten meer gehoord worden

Thema 5: Beeldvorming

- **Witse Hofmans, student sociaal werk**

In welke mate wordt het migratiedebat beïnvloed door structureel racisme? Hebben politici een verantwoordelijkheid in het vergifigen van het migratiedebat?

Politici aan het woord

Vooruit

- Zaken worden snel verdraaid door media en clickbait
- Er is teveel aandacht voor extremen. Het debat moet op een genuanceerde manier gevoerd worden

N-VA

- Geen enkele partij aan tafel vindt racisme toelaatbaar
- Migratie heeft geen ja/nee oplossingen
- Beamt clickbait frustratie: speelt in de hand van Vlaams Belang

CD&V

- De staatssecretaris probeert genuanceerd verhaal te brengen, maar weinig aandacht in de media voor positieve verhalen over migratie.
- Er is veel clickbait, weinig nuance

PVDA

- Er wordt vaak op heel negatieve manier over migratie gesproken als bliksemafleider voor ander maatschappelijke problemen

Groen

- Belang van aandacht voor taal en woorden
- Extreem rechts heeft wind in de zeilen. Elk probleem wordt gemigrantiseerd
- Geen enkele politici brengt werkbaar verhaal

Open VLD

- We hebben migratie nodig, maar positieve verhalen moeilijk in media te krijgen. Positieve verhalen blijven ook minder hangen.
- De 'vol is vol'-opmerking van Egbert Lachaert op De Afspraak vond ik ronduit beschamend.
- Je moet aanwezig zijn op tiktok om jongeren te bereiken, maar daar kan je weinig genuanceerd communiceren.

Info en contact: Hilde Geraets hilde@orbitvzw.be